

Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET FELÜGYELETE ALATT
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor. — fillér.
Félévre 5 " " "
Negyedévre 2 " 50 "
Egyes szám ára 20 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ
JESZENSZKY PÁL
AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET
TITKÁRJA.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, IX. ker., Üllői-út 25. sz. (Köztelek).
Hirdetések árszabás szerint.
Kéziratokat a szerkesztőség nem ad vissza.

A községi közös állattenyésztés hibái.

A községi közös állattenyésztés sajnos nem halad úgy a kijelölt úton, mint azt a ráfordított tetemes áldozatok után méltán elvárhatnánk. Ennek az ügy lényegébe vágó, de eddig, kellő figyelembe nem vett, több oka van.

Egyik oka az állattenyésztési szabályrendeletek hézagos volta. E szabályrendeletek, — melyek legtöbbszörre egyugyanazon minta után készültek, — nem számolnak a helyi viszonyok nehézségeivel. Részletes tervet nem tartalmaznak, az irányelveket nem körvonalozzák és megelégszenek azzal az általános kijelentéssel, — a mit különben a mezőrendőrségi törvény úgy is kötelezővé tett, — hogy «a tenyésztő állatok évenként megvizsgálandók»; és hogy ezt a vizsgálatot «egy bizottság végzi». Meghatározzák még, hogy hány anya-állatra hány apa-állat alkalmaztassék, s ezzel vége! A részleteket a járásokon is változó, szigoruan vagy enyhébben ítélő, nem mindig tág látókörű bizottság belátására bizza.

Ebből azután sok helytelenség származik. Első sorban a tenyészállatok kiválasztása. Nem a fajtát és a kültemeni hibákat értem, hanem azon körülmények mérlegelését, melyek közé az újonnan kiválasztott apa-állat kerülni fog. Tudjuk jól, hogy nem minden községben egyenlők a takarmányozási és legeltetési viszonyok. Egyik községnek közel fekvő, jó legelője van; takarmány is bőven terem. A másikban messze fekvő, kopár a legelő, melyre csak bogarászni jár ki a tehéncsorda. A keskenyre hasogatott földeken a hibás vetés-forgó miatt mesterséges takarmány nem természetű; ilyen helyen természetesen csak tengődik az állat.

Kérdem most már, megengedhető és lehető-e, hogy úgy az egyik, mint a másik községnek is, egyugyanazon uradalomban kényesen nevelt bika osztassék ki?! Bizonyára nem! Mert ez a silány helyen hamarosan tönkre fog menni. Ezt a körülményt azonban, sajnos nem minden bizottság

mérlegeli. Azt tartják, hogy egyenlően nemes bika kell mindenhová! A szabályrendelet nem nyújt védelmet a különben helyes szabály korlátozására; és győzött az elmélet a gyakorlati fölfogás helyett. Mire a bizottság még egyszer a faluba kerül, a kiosztott nemes apa-állat helyett egy elcsenevészdedett állatot talál és elégedetlenkedve, évről-évre selejtezni kénytelen.

Ezekben a községekben szívesen beszerznék az előjáróság a községben, vagy más helyütt, de hasonló viszonyok között nevelkedett, valamelyik jobb módú gazda növendék bikáját; ha különben kültemeni kifogás alá nem esik. És a kisebb gazdaságban, kevesebb abrakkal nevelkedett bika az ő viszonyaiknak tényleg jobban megfelelne, mert ide kevésbé finom, nyersebb anyag kell! Ez bírja a járást, a silányabb takarmányozást; ez nem csenevészdedik el.

Vajjon most mily eljárás kövessen a bizottság? Félre tegye-e elméleti tudományát és megelégedjék a kevésbé nemes állattal; hogy jót van hát, ebben a községben lassabban ériük el a célt?! Vagy pedig a rájuk erőszakolt nemes vérű bikával gyorsabb tempóban igyekezzék megjavítani a szarvasmarha-állományt?! Az utóbbi esetben örökös bikaválság keletkezik a községben, örökös pénzvesztésekkel, melyeket az évenként tönkre menő bika helyett beszerzendő újakra ráfizetni kénytelenek. Ha ezeket a körülményeket figyelembe nem veszi a bizottság, akkor ne csodálkozzunk rajta, hogy itt a lakosság ellenszenvvel nézi a bizottság működését; és ne csodálkozzunk rajta, ha a község e helyeken nem fogadja a megérdemelt bizalommal az állam közvetítését!

Fogyatékossága a szabályrendeletnek az is, hogy hiányzik belőle a tenyészállatok takarmányozására vonatkozó rendelkezés; és ha e tekintetben mulasztás történik, nem lehet érte felelősségre vonni senkit. Sok községben csakugyan a gondatlan bánásmód miatt mennek tönkre a tenyészállatok; ott is, a hol különben megfelelően gondozhatók lettek volna. S tényleg az is a legáltalánosabb panasz, hogy a legszebb tenyészállat is ha-

mar tönkre megy a községben! Ebből kifolyólag pedig a köztenyésztés javítására nem csekély mérvben hátrányos azon nézet, kezd elterjedni, hogy az uradalmakban nevelt bikák nem alkalmasak a köztenyésztésre, hamar tenyészképtelenné és hasznavehetetlené válnak! Nem szükséges talán magyaráznom, hogy mily káros ennek a nézetnek terjedése, a mikor éppen az uradalmakból szerezhetők be a jobbvértű tenyész állatok. Pedig azoknak, a kik ezt állítják, igazuk van! Csakhogy az okot magyarázzák tévesen.

Nagyobb gazdaságokban, a hol a tenyésztésre szánt növendékállatokat okszerűen tartják, különösen mióta az állam az állattenyésztési felügyelők útján azok rendes vevője lett, bővebben abrakolják is azokat. Szóval: az eladásra jól előkészítik. Most, mikor ez a jó eleséghez szokott fiatal, másfél éves bika a községbe kerül, ott eleinte jó kedvvel üz. De ez nem sokáig tart, s a mellett hogy ellustul, még fejlődésében is visszamarad. És csufolódva mutogatják, ime, ebből és ebből az uradalomból való és koldus lett belőle, pedig az állam szerezte.

Igen ám! Csakhogy nem csupán a bika tenyészképessége maradt el, hanem elmaradt a bika abrakja is! A jó tartáshoz szokott fiatal, még java fejlődésében levő állat a legelőn csupán szálas takarmánnyal meg nem él! És a silány takarmány mellett még derűre-borúra hágnak is vele; természetes tehát, hogy rövid idő alatt tönkre megy. Még pedig annál hamarabb, mennél kényesebb, minél finomabb tenyészettől való.

Ennek a bajnak az az egyedüli orvosszere, hogy az uradalmak másképp igyekezzenek nevelni azokat a bikákat, melyeket községi közös tenyésztésre szántak. Nem kiállításokra szánt, agyon abrakolt bikák kellenek oda, hanem edzeten nevelt, nyersebb állatok. A községekben a gondozás és takarmányozás javításával, habár lassan, de mégis javíthatjuk az állapotokat. Így ezt a két tényezőt egymáshoz közelebb hozva, az ellentétet helyesen kiegyenlíthetjük és a jelenlegi helyzet lényegesen javulni fog. Ezért kívánatos a tenyészállatok takarmányozását is

a szabályrendeletek keretébe foglalni, vagy legalább a községeket a takarmányozási rend írásos megállapítására szorítani. Sokat lendítene az ügyön a bikagondozók némi jutalmazása is. Az eddig említett hibák azonban olyanok, melyek csak helyi nehézségeket okoznak, melyek okos körültekintéssel útunkból elháríthatók. De vannak körülmények, melyek általános jellegűek és helyi szabályrendeletekkel el nem igazíthatók. Ilyen például a tenyészállatok *túlságos kihasználása*, a mire e lapok f. é. 5-ik számában M. K. a «tenyészbikák igazolvánnyal való ellátása» czím alatt részben rámutatott. Általános elfogadott elv az, hogy a pirostarka bika másfél éves korban, a magyar fajta pedig két éves korban már tenyésztésre bocsátható. *Nem tagadom az elv helyességét általában, de tagadom helyességét a községi közös tenyésztésre vonatkoztatva, mert itt a kézből való hágatást nem ismerik, hanem a fiatal bika egész nap együtt legel a csordán a tehenekkel, oda tehát ez a fiatal állat, — ha a korához képest már elég fejlett volna is, — még nem való.* Mert a bikák száma a tehenek számához meg van állapítva s átlag 60—70 db tehenet számítanak egy bika alá, a fiatalhoz éppen úgy, mint az öregebb bikához.

Könnyen elképzelhető, hogy mi lesz ebből a fiatal állatból ott kint a csordán annyi üzekedő között. Hátha még számításba vesszük azt a szokást, hogy egy tehenet egymás után 3—4-szer is megüzetnek vele, a míg csak a bika megüzni képes. Nem kell tehát, mind ezt tudva, hosszasan bizonyítani, hogy még ha kellő erőtakarmányozásban részesítenék az ily állat, még akkor is tönkre kell, hogy menjen rövid idő alatt. Ily körülmények között nem lehet csodálkozni a fölött, ha az állattenyésztés terén nem látjuk azt a haladást, a mit ennyi áldozat után látnunk kellene! És ne csodálkozzunk, ha a nagy közönség bizalmatlan egész működésünk iránt. Hiszen ha mi nem látjuk az eredményt, ők még úgy sem látják!

De a kérdés megoldása mégis nagyon nehéz, mert más szempontok is beleszólnak a dologba. Egyik az, hogy kedvező áron jut a község tenyészanyaghoz, ha fiatalabb korban szerzi be azt. A másik pedig az, hogy a nyugoti fajta bikák nagyon hamar elnehezednek.

S mivel a tehenek aprók, gyengék, a közönség éppen azért szívesebben üzet a fiatal könnyű bikával, a mely körülmény szintén elősegíti a fiatal bikák korai romlását.

Az elősorolt körülmények mind olyanok, melyeket tétlenül nem nézhetünk és olyanok, melyek sem a közvagyon, sem az állattenyésztés érdekében tovább nem tűrhetők. Szerintem a helyes és egyszerű megoldás csak az lehet, ha két évnél fiatalabb piros-tarka bikát közös tenyésztésre nem bocsájtnak; ez már a fejlettség bevétele szempontjából is kívánatos. A községek

pedig utasítandók lennének, — egy megnevezett egyén felelőssége mellett, — hogy a fiatal bikákat üzetésre csak mérsékelttel engedjék. Egyébként a községi közös állattenyésztés több jelentékeny hibáját legközelebb teszem meg szóvá. *Keleti József.*

Állattenyésztés.

Rovatvezető: **Monostori Károly.**

A mustra-ökrök hizlalásának remélhető eredményeiről.

A hizlalás sikerének egyik alapföltétele, hogy a szárazanyagszükséglet fele része a gyomrot kitöltő és azt erélyesebb emésztésre ingerlő szálas, fele része pedig könnyen emészthető koncentrált takarmányokban adagoltassék. Tisztán száraz szálas takarmányokkal hizlalni nem lehet, túlnyomólag koncentrált takarmányokkal pedig csak nagymérvű tápanyagpazarlással.

Könnyen emészthetők az abrakfélék és a vizenyős takarmányok. A jövedelmező hizlaláshoz mindakettőre föltétlenül szükség van, csak hogy míg a fiatal marhával száraz anyagban több abrakot, addig az öreg mustra-ökrökkel több vizenyős takarmányt étethetünk.

Ha már most egy gazdaság csak száraz szálas takarmányokkal rendelkezik pl. a 6. és 10. sz. kérdést tevőknél, úgy ehhez alkalmazkodva csak olyan hizlaló takarmányösszetételt ajánlhatunk, a melyben legalább a hizlalás II. és III. időszakában, az abrak szárazanyaga megközelítse az összes szárazanyagszükséglet 50%-át.

Egy 500 kiló életsúlyú ökr szárazanyagszükséglete a minőségre hizlalás idején kb. 13 kiló; 7—8 kiló abrakot kellene adni tehát egy db ökrnek, hogy teljesen kihízzék. De hát vajjon kifizetné-e ez magát?

E lapok f. évi 3. számában, a 6. sz. alatti kérdésre egy ilyen takarmányozási tabellát dolgozott ki J. G., a melynek adagolásai 1000 kg. élősúlyra a következők:

	Olaj-		Dara:	
	Széna	Polyva	Korpa	árpa teng.
Az I. időszakban	17	11	4	4
A II. " "	15	4	2 1/4	8
A III. " "	13	5	1	3

Ezen takarmányösszetétel szárazanyag tartalma:

	Koncentrált	Szálas	Összesen
Az I. időszakban	6·8	24·8	30·6
A II. " "	12·1	16·1	28·2
A III. " "	11·0	15·3	26·3

A tisztelt feleletadó tehát nagyon mérsékelt az abrakolást, egyrészt mert a tápanyagelmélet kívánta táparányoknak ezen összetétel teljesen megfelel, másrészt pedig mustra-ökrök hizlalásáról lévén szó, nem akarta a gazdát az abrakolás túlságos költségeivel megterhelni. Tény, hogy ezen összeállítás a hizlalási jövedelmező-

ség szempontjából sokkal kedvezőbb, mintha 50% abrakot irt volna elő.

Most már vizenyős takarmány (répa) etetés mellett a részemről ajánlott és ezen 7 lapok számában föltüntetett takarmányozás szárazanyaga 1000 kg. élősúlyra:

	Koncentrált	Szálas	Összesen
A hizlalás elején	12·60	18·70	31·30
A " közepén	14·60	13·60	28·20
A " végén	16·60	11·90	28·50

Én tehát meglehetősen pazarul bántam a koncentrált takarmányokkal, a táparány határozottan túlságosan tág (1—7—9) és a pazarlás a szénvízvegyekből elvitázhatatlan. Amde a koncentrált takarmány legnagyobb része az olcsó repából került ki, és a tényleges hizlalási eredmény darabonkint átlagban 130, naponta tehát 0·75 kilóval teljesen kielégítő volt, a mennyiben 6—12 évig hajtott öreg mustra-ökröknél magasabb hizlalási eredményre aligha számíthatunk.

Összehasonlítandó a két hizlalás eredményét, mindkét esetben 180 napi hizlalási és darabonkint 130 kiló súlygyarapodást számítva, a jövedelmi mérleg a következő leend:

1. Száraz takarmányozás mellett.

18 drb hizott ökr á 630 kg. és á 52 K	5897 K
2 " szükségből eladott ökr ára	300 "
Javára	6197 K
20 drb sovány ökr ára á 160 K	3200 "
Tőkekamat 3200 K után félfévre 5%	80 "
Kezelési költség 6200 K bruttó-jövedelem után 5%	310 "
Munkabér 1 1/2 havi bér 6 óra á 30 K	270 "
Fogaterő takarmányozásra 15 lófogat á 4 K	60 "
Sózás, orvoslás, világítás stb.	100 "
Takarmány:	
270 q széna á 2·20 K	
120 " polyva á 1·20 K	
19·50 " olajpogácsa á 12 K	
42 " korpa á 9 K	
150 " árpa és tengeri dara á 10 K	
216 " alom á 1 K	3066 "
Terhére	7086 K
Veszteség	889 K

2. Vizenyős takarmányozás mellett.

Sovány ökr, tőke-kamat, kezelési költség	3590 K
Munkabér: 2 havibéresnek 6 óra á 30 K	360 "
Fogaterő takarmányozás és repavágásra 30 lófogat á 4 K	120 "
Sózás stb.-re	120 "
Takarmány:	
1440 q répa á 0·60 K	
24 " olajpogácsa á 12 K	
9 " ocsudara á 6 K	
39 " tengeri dara á 10 K	
180 " széna á 2·20 K	
108 " polyva á 1·20 K	
360 " alom á 1 K	2482 "
Terhére	6652 K
Javára	6197 K
Veszteség	455 K

A veszteség tehát az első esetben 889, a másodikban csak 455 korona. Még nagyobb ez a különbség, ha a trágyatermelést tekintjük, mert a vizenyős takarmányok etetése mellett sokkal több almot használ.

Legjobb szerkezet! Legnagyobb munkabírás!
Legkönnyebb hajtás! Legtökéletesebb fölözés!

A legjobb fölözőgép az Alfa-Separator.

hatunk föl, tehát a trágyatermelés is nagyobb. Ezen különbözetet számokban kifejezve,

1-ső esetben $1750 - 15\% = 1500$ q félérett trágya termelési ára 889 K.

2-dik esetben $2000 - 15\% = 1700$ q félérett trágya termelési ára 455 K.

vagyis míg a száraz takarmányozás mellett 1 q félérett trágya 59 fillérbe, vagyis jóval többre kerülne a normális 50 filléres értékesítési árnál, addig a vizenyős takarmányozás mellett 1 q csak 26 fillérbe kerül, tehát határozottan jutányos árban produkáltatott. Hogy pedig ez mit jelent egy gazdaságban, mutatja a következő kis számítás:

Egy katasztrális hold trágya-szükséglete 4 éves turnusban (1 takarmány, 3 piaci) kb. 160 q tehát egyszeri trágyázás csak a trágyaértékben — a kihordás és elterítés költségei nélkül — az 59 filléres trágyával 94 koronába, a 26 filléressel pedig 42 koronába kerül. Míg tehát 1 hold piaci növény 1 évi termését, az első esetben trágyázási költség czimén 31 korona, addig a második esetben csak 14 korona terheli. Azt hiszem fölösleges e dolog jelentőségét tovább magyaráznom.

Természetes, hogy répa-etetéssel is csak akkor lesz jutányos a hizlalás, ha maga a répa is olcsón termeltetett. A jelen esetben például már métermázsánként 1 korona termelési árú répával megszűnik a két hizlali módszer között a jövedelmi különbözet.

Azt hiszem, hogy ezen számításokkal elég meggyőzően indokoltam azon korábbi állításomat, hogy az öreg magyar mustra-ökrök hizlalása csak úgy lehet jövedelmező, ha elegendő mennyiségű és olcsó vizenyős takarmányokkal rendelkezünk.

Azon tisztelt kérdéstevő gazdatársaink tehát, kik csak száraz takarmányokkal rendelkeznek és most már olcsó áron vizenyős takarmányokat nem vásárolhatnak, jobb ha soványan adják el ökreiket és annak árán inkább más, pl. gulya tinó-marhát állítanak be teletetésre, mert ezzel széna- és szalma készletüket határozottan jobban értékesíthetik.

Mallaszkovszki Tádé.

A lovak téli ápolásáról.

Eltekintve a rendszeres istálló gondozástól, télen át különösen óvni kell a lovakat a meghülés és az elesés veszélyétől. A megfázás ellen a lovakat pokrócczal szoktuk letakarni. Ezen takaró legyen erős, vízálló, de ne tulságosan nehéz és meleg, mert az ilyennek általános használata folytán a téli szőr növekedése csökken és a ló elpuhul. Természetesen igás lóról van szó. Jó istállóban a lovat lepokrócsozni fölösleges, munkaközben pedig egyenesen által-

mas, mert gátolja a bőr kigőzölgését. Általánosságban csak akkor volna szabad letakarni a lovat és akkor szükséges is, ha huzamos ideig a hidegen áll.

Rossz kocsis szokása, hogy kifogáskor a megizzadt lovat azonnal az istállóba vezeti, rádob egy pokróczot és ezzel vége a gondozásnak. Lehetőségig betartandó rendszabály, a megizzadt lovat az istállóba vezetés előtt kocsiban vagy vezetéken megjártatni, hogy az csendes mozgásban kifújja magát, az erős munkában fokozott szív- és tüdő működése normálissá váljon, azután pedig az istállóban szárazra lecsutakoltatni. Lepokrócsozni csak akkor szükséges, ha az üres istálló tulságosan kihűlt. Ha a lovak bármely okból napokig istállóban állanak — mi télen könnyen megeshetik — ezélszerű azokat naponta jól megjártatni.

Sikos utakon a lovak elcsúszását elsősorban a rendes patkolatással gátolhatjuk meg. A jó patkolás ismerete külön studium, csak általánosságban említjük itt föl, hogy télen, a sima patkó helyett közönségesen használt körmös, sarkos és srófos patkók közül ez utóbbi a legajánlatosabb, mert azáltal, hogy a kocsis a srófos sarkot az istállóban kicsavarhatja, a ló lába a megfelelő természetes állásba kerül, csökkenik az istállóban a rúgás, kötőfékbe hágás, pártatiprás, könyöklözés lehetősége, s az ezekből eredhető sérülések veszélye, a lekopott sarkok a szükséghez mérten elesssel kicserélhetők és magát a lekopott sarkot a kovács még egyszer kiélesítheti.

Ha éles patkóval is elesik a ló, azt a kocsis rendkívüli vigyázatlanságtól eltekintve, legtöbb esetben a patkó közé csomósodott hó okozza. Ezen hóberakodást a praktikusabb kocsisok azzal gátolják, hogy a ló talpát szappannal, faggyúval vagy más zsíradékkal kenik be, a melyek tudvalevőleg csökkentik a hótapadását.

A patatalp ezen bekenése azonban csak rövid ideig használ, mert a zsíradékréteg hamar lepokir. Ép azért ajánlják tehát a gumi, parafa, posztó vagy bőrből készült patkó-betéteket, a melyek kitöltik a patkószél és a nyír közötti mélyedést és ezzel gátolják a hó berakodását. Ezek tényleg megfelelnek céljuknak és elég tartósak is, de egyrészt drágák, másrészt egész sajátos vasalást igényelnek és ezért nem is igen használják azokat.

Házilag is készíthető azonban ilyen — még pedig igen olcsó — patkóbetét a következő módon: körülbelül egy hüvelyknyi vastag zsupszalma csomót egyik végén házcizernával összekötözve, vízbe áztatjuk és a megpuhult szalmát háromágba összefonjuk. Ezen fonatokat szélesebb oldalukkal egymásmellé fektetve, tányéralakba

göngyöltjük össze és pár helyen zsákvarrótú és czizernával összeyarrjuk. Ezen betéteket a patatalpra fektetve, szélei a patkóvas és a köröm közé erősíttetnek. A betétnek tehát egyeznie kell a patatalp alakjával és a patkóvas is akként illesztendő a patára, hogy a betét szélein a vas és a köröm közé beszorítható legyen és hátul ki ne esúzhasson. Úgyes kovács ezzel könnyen elkészül.

Ezen szalmabetét vasalástól-vasalásig a talpon maradhat, habár a pata tisztítása közben bármikor könnyen eltávolítható. — Hátránya, hogy a ló talpát folyton nedvesen tartja, és ezért a nyír rothadásának elejét veendő, ajánlatos a betét beillesztése előtt a talpat 1%-os creosottal bemázolni.

Ha mindezen elővigyázati intézkedések dacára a ló elesik, a földolog annak kiméletes talpraállítására. Az elesett ló, részben az ütődés, részben az ijedség folytán, jómagával tehetetlen és vergődése közben rugdalózásával nagyobb kárt tehet magában és párjában, mint a mit esetleg maga az elesés okozott. Első sorban tehát a kocsi-tól kell azt elszabadítani a leistrángolás és a tartólánc lekapcsolásával és azután a koci kissé hátra vagy legalább is a rúd félretolandó. Ha ez megtörtént és az út sikos vagy jeges, úgy homokot vagy hamut szórunk alája, ezek híján a jeget vasvillával vagy más kéznél lévő eszközzel föl-vágjuk; majd hevedert vagy kötelet húzunk az állat eleje alá, annál fogva két oldalról két vagy több ember egyszerre fölemeli, a harmadik a gyeplő hátrahúzásával nógatja fölkelésre és esetleg egy ember a farkánál fogva emeli hátulját. A ló farkát kiméletlenül rángatni természetesen nem szabad, mert annak izombénulás és ezzel a fark hibás tartása lehet a következménye. Ha a ló talpra állott, ajánlatos azt befogás előtt kis ideig jártatni, míg első ijedségéből valamennyire fölocsodik.

Az ilyen körülményes talpraállítás persze csak akkor lehetséges, ha több ember van kéznél. Annyit azonban a kocsis egymagában is megtehet, hogy a lovat a kocsi-tól elszabadítja és úgy nógatja a fölkelésre. Ha ez nem sikerül, úgyszólván segítség után kell látnia.

Baromfitenyésztés.

Rovatvezető: **Hreblay Emil.**

Az alakulásban levő «Baromfitenyésztők Országos Egyesülete».

Erős társadalmi szervezet sok üdvös dolgot képes végezni minden téren. A baromfitenyésztés terén azonban hiával voltunk egy tetterős szervezetnek. Tetterőset mondunk,

MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE

Budapest
Alkotmány-utca 31. sz.

Szállítja a JENNER-PASTEUR intéze. o. tányagait, PERTIK tanár felügyelete alatt.

Birkák
Lovak
Szarvasmarhák
oltása

Lépfene
ellen.

Orbánéz
ellen

Rapid szerum a sertések 1-2 óra alatt megmenti.

Tartós oltás alkalmazásánál a sertések le nem fogynak és 1 teljes évig védve maradnak.

Az anyag hónapokig eltartható. Egyszerű, könnyű kezelés.

mert egy magamagával tehetetlen, sorvadó, beteg társadalmi egyesületünk volt ugyan, de attól komoly munkát, hasznos eredményeket éppen beteg volta miatt nem várhattunk. Mert beteg volt szegény minden izében. Összetartásra nem tudta bírni a tenyésztők impozáns számát, ezek érdekében édes keveset tett; jó tanácsokat meg nem hallgatott, a rosszakat elhárítani magától nem tudta. Haszna tehát természetesen nem volt. Pedig be nagyon kellett volna, hogy legyen éppen az utóbbi években, a midőn a kormányzat s egyesek is buzgó kitartással fáradoztak, a baromfitenyésztést szunnyadó állapotából fölraáni, a midőn a tenyésztők is arra ébredtek, hogy bizony nem az a baromfitenyésztés, a minek gondolták, hanem egy hasznos állattenyésztési ág nagyobb birtokosnak és földmivelőnek egyaránt.

Ha az időben lett volna egy olyan társadalmi szervezet, a mely céljául tüzi ki baromfitenyésztésünk föllendítését, nem ott volnánk ma e téren, a hol vagyunk, több kisember volna jobb sorban, mint van s az a hetven-egynéhány millió, a mely a külföldre kivitt baromfitermékekért került az országba, megkétszereződhetett volna. Tagadhatatlan az, hogy az állam e téren sokat tett. Föl is lendült a baromfitenyésztés, jövedelmező foglalkozássá is vált, javított hazai baromfiállományunk, az értékesítés szerveztetett, mindez hasznos tevékenység volt, de kevés ahhoz, hogy az ország baromfitenyésztőinek összességét kielégítse. Törekvéseiben a kormányt a társadalmi tevékenységnek is támogatnia kell. Erre kell egy életerős egyesület, mely társadalmi szervezete főczélja első sorban az kell hogy legyen, hogy összetartásra bírja a baromfitenyésztőket s hogy központ legyen a hol a tenyésztők összegyűlve egymásnak jó tanácsokkal szolgálnak, vagy a hol elmondva bajaikat, azokra közösen orvoslásokat keresnek. Egy szóval: a hol elsajátítják a jót, a rosszat pedig kerülni tanulják. Ennek a haszna nem maradhat el.

A baromfitenyésztést ma nálunk még igen sok helyen kell megkedveltetni. A társadalmi tényezőnek erre is hatnia kell tehát. Meg kell kedveltetni a baromfitenyésztést különösen a kisgazdákkal, meg továbbá olyan vidékek gazdáival, a hol ezen állattenyésztési ágnak nagy tere nyílna, de a hol erre mindeddig nem gondoltak.

A szakértelem fejlesztése éppen úgy, mint a baromfitenyésztés megkedveltetése volna tehát az első, a mit társadalmi úton e téren meg kell oldani.

A második tennivaló az értékesítés szervezése és biztosítása. A nagyobb tenyésztő ép úgy, mint a kisgazda, erre alapítja baromfitenyésztési irányát, a tenyésztet nagyságát s mondhatjuk, a jó értékesítéstől függ a kedve is ez állattenyésztési ágazat üzéséhez. Annyit tenyészt, a mennyit el tud adni, olyat tenyészt, a melyet keresnek s meglévén az alkalmas helye hozzá, tenyésztetét szaporítani is fogja.

Igen ám, csak hogy minden tenyésztő nincs abban a helyzetben, hogy piacot keresen önmagának, erre is bizonyos irányítás szükséges, kikeresése az értékesítési

forrásoknak. Egy egyesületnek tehát ez kell, hogy szintén föladatát képezze.

A további fő tennivalója, ha kedvet tudott önteni a tenyésztőkbe, gondoskodni arról, hogy a meglévő anyag károsodásoknak elhullásoknak ne legyen kitéve. Fontos dolog ez s állategészségügyileg lenne megoldandó. A tavaszi állatszemerleken a baromfiállományok megvizsgálása nem olyan nehéz dolog; ez által nyerne baromfiégészségügyünk s a sok ragálytól és tömeges elhullástól megmenthetnénk az apró jószágot.

E három fontos tennivalóval karöltve volnának végzendők a többi föladatok, azok tudniillik, a melyek arra vezetnek, hogy megkedveltessük széles körökben a baromfitenyésztést, az állományok nemességét javítsuk, biztossá és hasznos foglalkozássá tegyük a baromfitenyésztést.

A társadalom végre megmozdult most azon czélból, hogy e téren hasznos tevékenységet kifejtse, országos érdekű dolgot cselekedett, a mikor a «*Baromfitenyésztők Országos Egyesületének*» megalakítását elhatározta s annak programjába fölvette mindazon tennivalókat, a melyek baromfitenyésztésünk előmozdítását czélozzák. A tenyésztők, nagyobbak és kisemberek egyaránt, bizonyára köszönettel tartozhatnak a kezdeményezőeknek s mi öszintén kívánjuk, hogy munkálkodásukat siker koronázza s hasznára legyen az országnak!

Állatértékesítés.

Rovatvezető: **Dorner Béla.**

Ujabb gátak németországi kivitelünk ellen.

A vágóállat- és húsvizsgálatról szóló 1900. évi június 3-án (részben) életbelépett német Reichsgesetznek 12. §-ába foglaltak, a mi állat s állati nyerstermény-kivitelünket talán jobban érdeklik, mint a nyáron közzétett vámtarifa-javaslat tervezett intézkedései. Olyan határozmányok fogadtattak el ezen törvényben, hogy ha azokat a németországgal 1904. évben lejáró kereskedelmi s vámszerződésünk megszünte után teljes érvényében életbeléptetik, úgy kivitelünk oly sok nehézségbe fog ütközni, hogy azoknak legyőzése majdnem a lehetetlenséggel lesz határos.

Legujabban pedig a német birodalmi gazdasági tanács még oly pótvajlasatokat terjeszt a német birodalmi szövetségtanács elé ezen húsvizsgálati törvény módosítása végett, hogy azokat egyik német húsiparosnak szavaival élve «fanatikusként» kell kijelenteni. Ha ezen vajlasatok csak részben is megvalósíthatnának, úgy Németországba irányuló hús és húsnevek, valamint élelmiszereink kivitele előtt teljesen bezáródtak a kapuk.

Az említett törvény 12 §. szerint ugyanis: elkészített, légmentesen elzárt dobozban csomagolt, vagy vágott húskészítményeknek (kolbász, szalámi stb.) a német vámbelföldre való bevitelére 1900. szept. 1-től máris meg van tiltva. 1903decz. 31-től fogva azonban (mikor ugyanis a keresk. szerződések lejárnak) friss hús csak egész állati testrészekben (sertésnél felébe vágva) vihető be. Az állati testrészekkel mell, hasbátya, tüdő, szív, vese, tőgy — természetes, összefüggésben hagyandó. Elkészített hús csak akkor vihető be, ha annak származása és

elkészítésének módja az emberi egészségre nem ártalmas. Sonka és belek bevihetőek, Páczolt, konzervált hús bevitelére szintén korlátoztatik.

A német gazdatanács most azt javasolja, hogy:

a) Az állati testtel a fej is természetes összefüggésben hagyandó. (Tehát e szerint a drága vámok fej után is fizetendők lennének.)

b) Az, hogy az elkészített hús az emberi egészségre ártalmas-e, vagy nem? beható vizsgálatok által állapíttassék meg. (Ezeknek költségeit természetesen az eladó viselné.)

c) Disznózsír csak akkor lesz bebocsájtható, ha a vizsgálatnál az állapíttatik meg, hogy az növényi zsírral nincsen keverve.

d) A páczolt húsnak (Pöckelfleisch) minden a hordóban levő darabja vizsgálatik meg. Meg kell a vizsgálatnál pontosan határozni hogy a páczolás tisztán sóval és salétrommal, vagy másféle konzerváló- és festőanyagokkal eszközöltetett-e? A sónak és salétromnak mennyisége számokban kifejezendő.

e) A sonka fogalma pontosan meghatározandó.

A vizsgálatok állami közegek által és a kormány szigorú ellenőrzése mellett tartassanak meg. Ezen határozatok nemcsak a marha-, juh-, sertéshúsról, hanem vadfélékre, házi szárnyasokra és utazó málhában magával hozott húsról is kiterjesztendők.

A hús elkészítésére, konzerválására, festésére a konyhasón, salétromon és cukron kívül másféle konzerváló- és festőanyagoknak használata eltiltandó.

A törvény és ezen póthatározatok a külföldről behozott húsfélékre mielőbb érvényesítendők. A belföldi hús vizsgálatánál ezen határozatok szintén mielőbb életbeléptetendők, előbb azonban a vele kapcsolatos kérdések (vágóállatbiztosítás, a hűspárolók használata, tehát az értéktelenebb, vagy emberi fogyasztásra nem egészen alkalmas húsféléknek értékesítése, költségek viselése stb.) és ezek ügyei lesznek rendezendők. A sok föltétel, mely az exportálásnál követeltek, a sok vizsgálat, az időtöltés (az amúgy is gyorsan romló árúczikelnél) már maga egy kiviteli tilalom! Hisz Franciaországba azért nem vihetünk leölt juhokat, mert ott a állat beszerzéseinek szintén «természetes összefüggésben» kell maradniuk.

Ha ezen föltételeket a németek mind be akarják tartani, úgy valóban kár volt a sok tanulmányért és fáradsáért a vámtarifa-tervezet megállapításánál. Mert ezen exorbitáns számítások nélkül nem mehetnénk ki, állati terméneinkkel. Nagy kapukat csukogatnak előttünk és nagy lakatokat aggatnak reájuk! kérdés azonban még, hogy mit szól mindezekhez Amerika, mely állam látta el eddig hűskonzervekkel a német hadsereget! Nem lehetetlen, hogy kezében tartja már a nagy kulcsokat, melyekkel az elzárt kapukat hamarosan kinyitogattja!

Dorner Béla.

Levélszekrény.

Kérdések.

29. sz. kérdés. Homokos talajon gazdálkodom egy kisebb víz partján, a hol sok a gyümölcsös. Kérdem, miféle baromfitenyésztése volna a legajánlatosabb, ilyen helyen, hogy hasznot hozzon és be lehet-e a baromfit a gyümölcsösbe kár nélkül eresztetni.

M. Patak.

I. B.

30. sz. kérdés. Sertéstenyésztetemben a kan egy fél vagy háromnegyed év múlva fokozott kimerültség folytán olyan lesz, hogy ki kell mustálni. Ezek helyébe kánmalaczkokat oly nevesebb tenyésztetből akarok beszerezni, a hol

ú. n. nagyfajú mangaliczát tenyésztenek. Nem lévén kellő tájékozottságom abban, hogy melyik állami birtokon tenyésztenek ilyeneket, kérem velem a pontos címet tudatni s körülbelül azt, hogy kammalacztot vagy nagyobb kant mily áron kaphatnék ilyen helyen.

Kalocsa.

P. V.

31. sz. kérdés. Megvételere jutányosan ajánlanak buza-konkolyt, a melyben a legtöbb mégis a vadbükköny-mag; miután jelenleg tehenimmel darabonként két kiló korpát és egy kiló repcezapogácsát étek, kérem, előnyösen helyettesíthetném-e a korpát a konkoly-darával s nem volna-e czélszerű a repcezapogácsa mellőzésével a konkolyt tengeri-darával kevervevetni?

K.-Harta.

K. L.

32. sz. kérdés. Novemberben 200 darab különböző korú és ivarú fűsűs gyapjús juhot vásároltam több gazdától teletetésre. Most az egyik csapatban szőrféreg, a másikban pedig métyelt találók. Annak daczára, hogy gazdaságomban birkát rég óta nem tartok, a jukok legelőre nem jártak s így nálam a métyelt egyáltalában meg nem kaphatták. Kérem szavatossági hiba-e a métyel és a szőrféreg? Visszaadhatom-e azt az eladóknak vagy minő kártérítést követelhetek tőlük, miután a métyel és szőrféreg mentességért szavatosságot vállaltak? Ha nem, érdemes-e ezen állományt továbbtenyésztésre megtartanom vagy jobb lesz azt dara és répával valamennyire följavítva eladni? Szőrféreg ellen a birkák sójába géntiánt és kalmuszt adok, a métyel ellen pedig juhászom másodnaponként sózott kocsikenőcsöt adagol. Remélhető-e siker az ilyen rusztikus orvoslási módtól? Birkáim most még elég jó erőben vannak.

Hódos.

L. H.

33. sz. kérdés. Húsajtá sortések közül, melyek azok, a melyeket a külföldön is keresnek, mi teszi kedvelté őket és hazai viszonyaink között a külföldi fajták melyike tenyészíthető leginkább hazánál.

Halompusztá.

W. N.

Feleletek.

A «tejláz» keletkezése. (Felelet a 25. sz. kérdésre.) A «tejláz» (Milchfieber) neve alatt két egészen különböző természetű bántalmat foglalnak össze. Az egyik az *ellési benuulás*, mely az elléssel kapcsolatban szokott kifejlődni, az esetek túlnyomó többségében az igen könnyű elések után, az első három napon belül. Ezen betegség jellemző tünetei az egész testre, a többi között a torok, a nyelv és a szemhéjak izmaira kiterjedő benuulás, eszméletlenség, a test hátulsó felének benuulása, *láztalanság*.

A másik betegség az *ellési láz*, mely az ellés közben vagy utána, a szülőutakban történt fertőzés következtében lép föl, a mikor is a vérerekbe került fertőző anyag és ennek mérgező terményei a test általános fertőzését okozzák. Ezen betegség jellemző tünetei az ellés után föllépő *magas láz*, nemzörések gyuladása, kifolyása a pőrától. A takarmányozásnak s a kitögyelésnek az *ellési láz* kifejlődésére semmiféle lényegesebbem folyást tulajdonítani ne lehet, miután ez a szülőutakba kívülről (kezek, eszközök stb. útján) bejutott, fertőzést okozó ragály által idéztetik elő. A láztalansággal járó, *ellési benuulás*, általános tapasztalat szerint, istállózott és tejelésük fokozása czéljából, különösen az ellési időszak vége felé, nagyon erőteljes módon táplált teheneken fordul elő. Különösen hajlamosak iránta a bőven tejelő és puhább szervezetű tehenek, míg

a hegyi fajták már kevésbé, a nagyszarvú keleti fajta között pedig a betegséget még eddig nem észlelték.

Ezen betegség lényege még ez idő szerint ismeretlen. Valószínűnek látszik, hogy a tögynek is van szerepe a bántalom keletkezésénél; *Schmidt*, holdingi állatorvos, a ki nem régen a jódkáliumban ezen betegség sajátlagos gyógyszerét ismerte föl, azt állítja, hogy a tögyben az ellés előtt, a fokozott anyagcsere közben, ennek terméke gyanánt, egy mérgező hatású vegyület, úgynevezett toxin képződik, mely a vézáramba kerülve autointoxikációt létesít, izombenuulásokat és hűdéseket idéz elő. Nem valószínűtlen ezen elmélet már azért sem, mivel tudvalevőleg a főcscstej képződésének időszakában tekintélyes számmal válnak le a tögyben mirigysejtek is (*Haidenlain*) és tapasztalatilag beigazolt tény, hogy az ellési benuulás mindig, kivétel nélkül, csak a tejelválasztás megindulása után fejlődik ki. Mindezen körülmények a mellett látszanak bizonyítani, hogy a tejelválasztásnak valamilyen befolyással kell bírnia az ellési benuulás keletkezésére. *Schmidt* ezen behatást a tögyben képződő toxinokban keresi, melyek a főcscstej képződésekor jönnek létre.

A *Schmidt* elméletén alapuló kezelési eljárással (jódkálium-oldatot ömlesztének a tögybe) igen kedvező eredményt értek el. Elmélete azonban még további vizsgálatokat igényel, miután még mindezekig a kolostrum-testecskékből sem vegyileg, sem mikroskóp alatt nem sikerült olyan kórokozó vegyületet vagy alakelemet kimutatni, mely a bántalom keletkezésével kétségtelen összefüggésbe volna hozható. Az ellési benuulás kifejlődésére való *hajlamosságot* azonban az intenzív táplálás és a vele járó bővebb tejelés fokozza. *Zimmermann*.

A «tejláz» keletkezése. II. (Felelet a 25. sz. kérdésre.) A «tejláz» elnevezés alatt tulajdonképpen két lényegében teljesen különálló és ellés után leginkább teheneknél előforduló heveny megbetegedés volna érhető, a kérdésben foglaltakból mégis arra következtethetünk, hogy nem a méh és a szülőutak helybeli megbetegedéséről és következményes septikus lázzal járó *ellési lázról*, hanem az ú. n. *ellési benuulásról* van szó.

Az ellési benuulást a tögyben képződött és innen a test vérkeringésébe fölszívódott mérgező anyagok (toxinok) idézik elő. A toxinok a főcscstej képződésekor, a kolostrum-testecskékből, a fokozott anyagcsere terméke gyanánt keletkeznek, a miből az következik, hogy az anyagcsere fokozódása és a mérgek keletkezése között szoros összefüggés van. *Jensen* szerint az esetek legnagyobb többségében, azoknál a teheneknél fordul elő, melyek bőven tejelnek, mert ezeknél a tögy anyagcsereje élénkebb.

A prágai «D. Langwirth»-ben megjelent és a kérdésben említett gyakorlati kísérleti eredmény teljesen megfelelő, nemcsak a fönt említett jelenkori tudományos álláspontnak, de a gyakorlati életlen szerzett tapasztalatoknak is.

Az intenzívebben tartott tehenek tejmirigyei jobban fejlődnek, tejelválasztás sokkal nagyobb és így az anyagcsere élén-

kebb, a mi a mérgek keletkezését elősegítheti, következképp azt mondhatjuk, hogy az erős kitögyeltetés az ellési benuulásra való fogékonyságot fokozza, sőt határozottan elősegíti annak létrejöttét.

Rendkívül tanulságosak a m.-vásári Szent László-pusztai tehenészetben az ez irányban szerzett tapasztalatok. Köhler Albert úrnak, a Dréher-féle uradalmak főügyelőjének előadása szerint, az említett tehenészetben, a régebbi időkben az ellési benuulás állandóan előfordult, úgyannyira, hogy évenként az állomány 3—4%-a elhullott eme betegségből, megjegyezvén, hogy a tehenek az időtájban — a tögy előnyösebb kifejlődése czéljából — leellésig erősen takarmányoztattak. Az útmutatást a védekezésre egy német szaklap adta meg, melynek közleményében az foglaltatott, hogy a leelés előtt való erős takarmányozás, egyedüli oka az ellési benuulás előfordulásának. Eme föltesből kiindulva, jelzett uradalomban, a száraz tehenek, egészen a leelésig, csekély mennyiségű erőtakarmányon tartatnak és az eredmény meglepő, mert mióta ezt az eljárást követik, azóta — vagyis 14 éve — az ellési benuulás egy esetben sem fordult elő.

Ebből az eljárás, vagyis az, hogy a betegség ellen milyen módon védekezzünk, önként következik. Ajánlatos, hogy a száraz teheneknél — egészen a leelésig — az erőtakarmány a rendes mennyiség $\frac{1}{3}$ -adára redukáltassék, s hogy ez kellőleg ellenőrizhető legyen, czélszerű, hogy a száraz tehenek, elapasztás után azonnal külön helyre állíttassanak.

Szöke József m. kir. állatorvos.

Kétszeri malacoztatás. (Felelet a 26. számú kérdésre.) Jelzett viszonyok és körülmények közepette, kérdést tevő a mangalicza tenyésztésére utalt. Ez a fajta, országos átlagban véve, a kétszeri fiaztatást nem viseli el ugyan olyan könnyen, mint a nyugati nemes hűsertés, okkal-móddal azonban (nevezetesen jobb tartással és utána látással) azt is lehet és pedig haszonnal, kétszer fiaztatni.

Eljárhat ebben a következképpen: augusztusban a legelőn vagy a tarlón, a kanokat a koczák közé csapja s novemberig, ha csak nem elkerülhetetlenül szükséges, az anyáknak pótelését nem ad. Novemberben fejenként egy kiló selejtesebb tengerit nyújt, decemberben pedig, a malacozás idején ad fejenként 2-5 kiló szemes tengerit s két kiló répát és ugyanezt nyújtja a malaczkok elválasztásának idejéig; ettől kezdve pl. márczius végeig ad fejenként három kiló répát, a malaczkoknak pedig az első öt hónapban, tehát körülbelül júniusig fejenként s egy napra 60 deka árpát (ha nincs, kukoriczát), ettől kezdve tarló szabaddal, tehát mondjuk július közepéig, naponta egy kiló árpát vagy tengerit, augusztus közepéig tarlót vagy legelőt, ettől kezdve 13 hónapos koráig, tehát januárig, mikor jó húsból hizóba kell kerüljön, meg kell etetni még mintegy 225 kiló tengerit.

Már most a decemberben lefiadott koczákat, malaczkok elválasztása után a jelzett három kiló répa mellett naponta egy kiló kukoriczában részesíti márczius végeig,

mely időig azok fölhágtak s hasasak. Április és májusban jól meg vannak a legelőn pótlék nélkül is; júniusban fiadznak, a mikor darabonként egy kiló korpamoslékot adhat azoknak, a malaczkok elválasztása után pedig a rühetést előmozdítandó, valami csekély ocsú adagolható. A 2-ik vetésű malaczkok ép úgy tarthatók az első öt hónapban, mint a decemberiek, majd 13 hónapos korukig e malaczkokkal is fejenként föl kell etetni mintegy 280 kiló szemes kukoriczát.

Ekként eljárva, a költség kitesz körülbelül a *decemberi malaczkozásnál*.

30 kg. selejtes tengeri á 7 K	2:10 K
175 " tengeri 70 nap alatt á 11 K	19:26 "
290 " répa á —80 K	2:32 "
Pásztorbér	3:— "
80 K koczarték után kamat	4:80 "
Koczartatás kerül összesen	31:48 K
Esik 5 közül egy malaczkra	6:30 K
130 kg. árpa a malacznak á 12 K	15:60 "
225 kg. tengeri a malacznak á 11 K	24:76 "
Pásztorbér	1:50 "
Összesen	48:16 K

Kerül tehát egy 80 kg. 13 hón. sülde kg.-ja 60 fill.

A *júniusi (2-odszori) malaczkozásnál*:

50 kg. tengeri koczának, téli malaczelválasztás után áprilisig á 11 K	5:50 "
Április és májusban legelő	2:— "
70 kg. korpa mosléknak 70 napon át, koczának a szoptatás alatt á 7 K	4:90 "
Malaczelválasztás után ocsú	2:— "
Koczartatás kerül összesen	14:40 K
Esik 5 és fél malaczk közül egy malaczkra	2:62 "
90 kg. árpa a malacznak fél éven át á 12 K	10:80 "
280 kg. tengeri 13 hónapos korukig á 11 K	30:80 "
Pásztorbér	1:50 "
Egy 13 hónapos nyári sülde kerül	45:72 K

Kilója tehát 52:15 fillérbe, vagy a viszonyokhoz képest valami kevéssel többbe, avagy esetleg kevesebbe.

Üsse föl különben kérdésttevő *Monostori* tanár: «A sertésenyésztés alapvonalai» című munkáját, ott (a 44. stb. oldalakon) még egyéb tájékoztatót is talál. (m.)

Répapótlás csalamádéval. *Felelet a 27. sz. kérdésre.* A csalamádét répa, sőt széna pótlékul is igen jól használhatjuk bármiféle szarvasmarhánál, sőt jármosökör és svájci gulyának határozottan jobb a répánál. Répázás után azonban fejős, de különösen hizó marhával etetni, átkozottul kényes dolog, és csak úgy nolens-volens áttérni répáról a csalamádéra nem is lehet, mert répa után a bevermelt takarmányt a jószág nem szívesen eszi és a hizó ökröknél könnyen étvágycsökkenést okozhat; hogy pedig ez a hizulásban mit jelent, azt a kérdést tevő bővebb magyarázat nélkül is tudni fogja.

Persze először a csalamádét kellett volna etetni és csak aztán fokozatosan áttérni a répázásra. No de ha a répa e locs-pocs időben romlani kezd, arról a gazda csakugyan nem tehet. Ha már megtörtént a baj, úgy kell azon segíteni, a hogy lehet.

Első sorban ha netán jármosökreivel vagy gulyamarháival répát etetett, lassankint azt kell csalamádéval pótolnia. Most még pihenési idő van, az ökrök könnyen megszokják. A mi a teheneket és a hizó-

marhát illeti, az a kérdés, ettek-e már máskor is bevermelt takarmányt? Ha igen, úgy megszecskezva, a répát részben pótolhatjuk vele. Lassanként, vigyázatosan fokozva annak mennyiségét, hogy a kényes marha észrevétlenül szokják rá. Ilyenformán a répaszükségletnek fele részét nagyobb hátrány nélkül pótolhatjuk csalamádéval.

Hogy a kellő elővigyázat mellett megromlanék a tej ize a csalamádé etetéstől, azt nem hiszem. Részemről legalább 4 telenétettem a tehenekdarabjával 10—12 kgr. szecskezott csalamádét és sohasem volt a tejnek attól semmi baja. Három dolgot azonban megszívlelésre ajánlok a t. kérdést tevőnek; nevezetesen: 1. hogy a csalamádét répa és polyvával keverten mindig frissen szecskezott állapotban étesse, t. i. hogy a szecska sem magában a szecskaevő előtt fölhalmozva, sem pedig répa és korpával keverve napokig ne heverjen; 2. hogy a főnti takarmányok összekeverése mindig az istállón kívül fekvő helyiségben történjék, a bekevert takarmány csak közvetlenül az étetéskor vitessék az istállóba és ez a rákövetkező itatáskor alaposan kiszellőztessék. 3. Hogy kifejés közben a tej az istállóból mielőbb eltávolíttassék. M. T.

Irodalom.

Állategészségügyi igazgatás.

(Irtta *Dubravszky* Róbert, földmívelésügyi miniszteri osztálytanácsos.)

Ha az ember egy kutató pillantást vet az általános közizgatás szövevényébe, valósággal beleszédül abba az óriási útvesztőbe, a mely elébe tárul.

Még ha egyes ágazataiban tekintjük is a közizgatást, meg kell hökkennünk annak sokoldalúsága előtt. A törvényeknek egész halmaza, a rendeleteknek egész özöne nehezedik reá elménkre s el lehet mondani igen gyakran, hogy a sok fától nem látjuk az erdőt.

Nem tudom kinek az esze volt, de hatalmas ész volt, a mely először kigondolta, hogy a közizgatás egyes ágazatainak labirintusában alkalmas fáklyát kell gyújtani s talpraesett vezetőt kell adni annak a számára, a ki abban látni és eligazodni akar a közérdek javára és a maga előnyére.

Hát van talán ugyanolyan szövevényes ágazata a közizgatásnak, a milyen az állategészségügyi igazgatás, de terjedelmesebb, sokoldalúbb s e miatt az érdekeltekre nézve nehezebb — alig.

Nos, és ismerünk minden téren jó és rossz cziczerónékat s nem az nehéz, hogy vezessük, tájékoztassuk az érdeklődőt és érdekelteket, hanem az, hogy jól vezessük, jól tájékoztassuk.

Dubravszky úr épen az állategészségügyi igazgatás terén már két alkalommal adta jelét annak, hogy kitünő cziczeróné: jelenlegi művét megelőzőt két szakmunkája valósággal megfizethetetlen szolgálatot tett mindazoknak a kik közvetlenül vagy közvetetten érdekeltek voltak és valóban igazi remekmű az, a mit most alkotott, mert a

bonyodalmas állategészségügyi igazgatás sötétjébe oly fáklyát gyújtott, ez útvesztőbe oly vezetőt állított művében, a melyhez fogható jobbat részemről nem tudok elképzelni.

Ezt a munkát nem nélkülözhetik még a miniszteri központban működő érdekeltek sem, de el nem lehetnek a nélkül az állategészségügyi igazgatás és a másképp érdekeltek semmiféle szervei, legyenek azok állatorvosok, állattenyésztők, állattartók, hizlalók, állatokkal kereskedők, vasúti tisztviselők, vármegyei, járási vagy községi oly közegek, a kik bármily távolról is, az állategészségügyi és állatforgalom tekintetében hivatalosan vagy másképp érdekeltek. Mert Dubravszky úr e jeles művében az állategészségügyi egész meritumát felöleli s nem pusztán törvény- és rendeletgyűjteményt ad, hanem ismertet, tájékoztat, fölvilágosít.

Az ötszázat meghaladó oldalra terjedő munka hét fejezetre van osztva s igen gyakorlatiasan széljegyzetekkel és bő tárgymutatóval van ellátva.

Az első fejezet az állat- és állati nyers-terményforgalom szabályairól, a második a ragadós betegségek kiderítésére vonatkozó intézkedésekről szól. A harmadik fejezetben a ragadós betegségek elharapódzásának meggátolására vonatkozó intézkedésekről világosít föl, a negyedik fejezet pedig a hatósági rendeletre leölt állatok és megsemmisített tárgyak dolgában ad tájékoztatást. Az ötödik fejezetben az állatorvosi gyakorlat és gyógyszerészet, a hatodikban pedig az állategészségügyi szolgálat tárgyában ad tüzetes fölvilágosítást s végül a hetedik fejezetben a büntető határozatok dolgában tanít ki bennünket.

Ebből látható, hogy nincs egyetlen kérdés az állategészségügyi igazgatás terén, a mely iránt e munka az érdekelteket nem tájékoztatja és illetőleg teljes bizonyossággal föl nem világosítja.

Árát nem tudom, de merem állítani, hogy azokra nézve, a kiket érdekel, valósággal megfizethetetlen alkotás ez a szakmunka s bizonyosra veszem, hogy mihamar második kiadását újabb, ezután fölmerülő tudnivalókkal bővítve fogjuk örömmel üdvözölhetni.

Monostori Károly.

Külömfélék.

Uj állattenyésztési felügyelő. A földmívelésügyi miniszter Temes, Torontál és Krassó-Szörény vármegyékre kiterjedő hatáskörrel a temesvári XIV. állattenyésztési kerületbe a nemrégiben elhunyt *Halász Gyula* helyébe *Békéssy Jenő* m. kir. állattenyésztési segédfelügyelőt nevezte ki.

A marhavásárpénztár. A budapesti marhavásárpénztár, a mint erre már néhánykor reámutattunk, sehogyan sem tudja vagy akarja a vidéki állattenyésztő közönség igényeit kielégíteni. Ezt bizonyítja egy gazdatársunk azon levele, mely nemrégiben hozatott nyilvánosságra a Köztelekben. «Már többször tapasztalom, hogy a budapesti marhavásár pénztárának az újságokban közzétett jegyzései hibásak és direkt

megetvesztők; engem legalább több ízben megetvesztettek már s azt hiszem mások is így járnak. Én p. o. ma (1902. január 31-én) előbárányokat darabonként 10 koronával adtam el, ha pedig a Pester Lloyd estilapjában megjelent marhavásár-pénztári jelentését olvasom, azt látom, hogy 12—14.50 koronájával keltek el, pedig én is marhavásár-pénztár útján adtam el bárányaimat. A ki ezt a jelentést olvassa és bárányait költséggel terhelve fölküldi, az meg van tévesztve, mert meggyőződik, hogy a jelentés nem felel meg a valóságnak. Hát hiszen az árak jelzésénél a marhavásár-pénztár is tévedhet, de hogy a hivatalos jelentésben egy bárány ára, ugyanazon napon 2—4 koronával magasabban jeleztessék a vásárpénztár által tényleg elszámolt eladási áránál, az már mégis csak sok a jóból. Részünkről ezt minősíthetjük sajtóhibának, írásbeli tévedésnek vagy másminemű emberi gyarlóságnak, de a vidéki közönség egyszerűen becsapásnak tekintti az ilyen eljárást és aligha fog valami nagy bizalmat érezni ezen hatósági intézmény iránt. Végre is a marhavásár-pénztár nem egyszerű közkereseti társaság, hanem első sorban a vásári közönség érdekeit szolgáló intézmény, a melynek valamelyes erkölcsi kötelezettségei is vannak ezen közönséggel szemben és a melytől az a megközelítőleg helyes információkat talán mégis csak elvárhatja. Ezen a «Közfelelőkben» már régebben közzétett panaszt, az illetékes tényezők mélyes hallgatással mellőzik, tehát vagy hallgatagon beismerik a hibát, vagy pedig nem akarnak a panaszról tudomást venni, a mi semmiképen sem helyes eljárás egy ily intézettől s éppen nem szolgálhat az irányabani bizalom megerősítésére.

Allattenyésztes viszonyok a pozsonyi állattenyésztes kerületben. Tölgy Gyula, a pozsonyi állattenyésztes kerület felügyelőjének, az 1901. évről a földmívelési miniszterhez benyújtott jelentése, az ezen kerülethez tartozó Pozsony-, Moson- és Nyitra-megyék állattenyésztesének öröndetes fejlődéséről számol be. Annak daczára, hogy e kerületből Trencsénmegye más kerületéhez csatoltatott, mégis 14 db bika és 46 db tenyész kannal több volt e kerületben 1901-ben beszerezhető és kiosztható, mint az 1900. évben, sőt számos község a 20%-os kedvezmény mellőzésével vette igénybe a felügyelőség közvetítését. Beszereztetett a kerület területén 153 db piros-tarka, a kerületen kívül pedig 3 piros-tarka és 6 magyar bika, 427, illetőleg 553 korona átlag árban. Ezen kívül a magyar-óvári szarvasmarha tenyésztes egyesület 20.000 korona 4%-os államkölesönnel segítette elő a tenyész-állatok közvetítését és tagjai részére Högyészén, 290 korona átlagáron 63 db bonyhádi tehenet vásárolt. Ezen erélyesen működő egyesületnek 1901. végén 1792 — jobbára kisbirtokos — tagja volt. A sertés-tenyésztes is szépen fejlődött, a mennyiben 63 zsir és 31 db huskan szereztetett be 84, illetőleg 102 korona átlagáron. A húskanok közül 18 db a külföldről importáltatott. Tenyészállatvásár és díjazás 8 helyen tartatott és 3.896 korona osztatott ki pénzdíjakban. Ezenkívül a m.-óvári egyesület

többrendbeli községi díjazást és Halászbiban tejelőversenyt tartott, a melyek lefolyását és eredményeit annak idején a szaklapok is közölték. A juhtenyésztes számra nézve folyvást redukálódik. A jelentés további része a felügyelő hivatalos működéséről számol be, mely munkásság eredménye, támogatva az agilis megyei gazdasági egyesületek tevékenységével az állattenyésztesnek fönt vázolt általános és öröndetes fejlődésében nyilvánult.

A monarchia állatkereskedelmi mérlege az 1901. évben a következő volt: behozatott 44.355 db ökrök, (1900-ban 56.422 db) 16.051 db juh (1900-ban 20.148), 108.574 db sertés (1900-ban 84.109), összesen 201.957 db vágómarha (1900-ban 199.444), 20.425.860 korona értékben, míg az 1900. évi behozatal értéke 21.778.340 korona volt, behozatalunk tehát 1.352.480 koronával csökkent. Kivitelünk ellenben 76.451 db ökröt, 5.932 db bikát, 42.736 db tehenet, 32.858 db növendékmarhát, 15.814 db borjut, 82.433 db juhot és 12.921 db sertést, vagyis összesen 283.769 db vágómarhát 70.385.530 korona értékben, míg az 1900. évi kivitel 208.624 db volt körülbelül 63.000.000 K. értékben. Az 1901. évi bevétel tehát hét millió koronával haladta meg az 1900. évit. mihez hozzászámítva az egy millió korona bevételi értékesítőket, állatkereskedelmi mérlegünk az 1900 évihez képest 8 millió korona többlettel záródott és egészben véve kb. 50 millió koronával haladta meg a kivitel a behozatal értékét. Elég szép eredmény, de attól tartunk, hogy ezen nagy kivétel nem jószágállományunk természetes szaporulatának értékesítéséből befolyt jövedelem, hanem maga az állományban fekvő törke folyosításának eredménye volt, mely esetben ezen forgalmi többlet nem az üzleti hasznos hanem a nemzeti vagyon romlását, általános elszegényedést jelentene.

A német gazdák állatértékesítő szövetezete nemcsak üdvös és jótékony működésével mutatja be azt, hogy milyen fontos szerepet tölt be, de az is mutatja, hogy bevált, mert soványmarhák vásárára Berlin mellett Friedrichfelden hatalmas vásárteret épít. Erre a célra és működésének kiterjesztésére a német kormány 2.5 millió márka kamat nélküli kölcsönt ad a szövetezetenek.

A román kormány kiküldöttei a budapesti tenyészállatvásáron. Darányi földmívelésügyi miniszter leiraltban értesítette az «Orsz. Magyar Gazdasági Egyesület»-et, hogy a márczius hó 22. és 23-án Budapesten a «Tattersall»-ban megtartandó tenyészállatvásárt a román kormány kiküldöttjei bevásárlás céljából föl fogják keresni, a mire az érdekelt tenyésztesek figyelmét ez alkalommal különösen föl hívjuk. A vásár az eddigi bejelentések számából ítélve, rendkívül látogatott leend.

Tenyészállat-kiállítás. — A szabolcs-megyei Kisvárdavidéki Gazdakör márczius 12-én és 13-án tartja vásári czéllal és díjazással egybekötött 5-ik évi tenyészállatkiállítását. Kisvárdán a bejelentések szerint a gazdakör ez évi kiállításain nemcsak Szabolcs, de a szomszédos Zemplén, Bereg, valamint Ugocsa vármegyék elsőrendű s legjobb tenyésztesei lesznek képviselve, összesen 260 drb. tenyészapaállattal. Díjazásokra a földmívelésügyi miniszter tavaly 1000 koronát bocsátott a Gazdakör rendelkezésére, a f. évre pedig 2000 kor. kértek.

Győrvarmegye első tejszövetkezete. Győrvarmegye területén Fricke Emil földbirtokos kezdeményezésére Kapi községben a mult év végén alakult meg az első tejszövetkezet. Nem volt könnyű dolog a népet kapacitálni, hogy ez az intézmény az ő javukra fog valóni, s végezetül is Fricke Emil a tejszövetkezet és vajgyártáshoz szükséges gépeket három hónapi próba időre díjlanul engedte át a községnek, s a lakosságot a tejszövetkezet és vajtermelésre maga oktatta is. Sok küzdelem árán végre megalakult a «Kisgazdák tejszövetkezete Kapin» 1901. év november hó 1-én 46 részvényes, 74 tehen-részszel, a mult hó 14-én megtartott közgyűlésen azonban már 79 tagja volt 148 tehen-részszel, tehát három és fél hónap elteltével az üzletre-szek és a tehenállomány csaknem megkét-szereződött. A megyei gazdasági egyesület is kivette részét a szövetezete megalakításában és pedig oly módon, hogy a tejszövetkezet czéljára 2000 korona kölcsönt három évre kamatmentesen megszavazott. Ezt az összeget a szövetezete a szükséges gépek beszerzésére használta föl, melyeket hazai gyártól rendelt meg. A mi a tejszövetkezetet illeti, tekintve azt, hogy a tavasz folyamán a kisgazdák a tejszövetkezet híret sem hallották, s így megfelelő takarmányt elegendő mennyiségben nem természetettek, s állataikat csak a szokott, megfelelőnek éppen nem mondható módon takarmányozták, s tekintve azt, hogy a tehenek legnagyobb része tavaszszal ellik, a tejhozam fényesnek nem mondható ugyan, de rossznak sem. A napi átlagos tejhozam 600 liter, vagyis tehenenkint három és fél liter tesz ki körülbelül. A tej minősége azonban kitünő, a mennyiben 100 liter tejből 4-65 klg. vaj nyerelik. A vajat egy bécsi kereskedő veszi át 2 kor. 10 fillérért, így a vajért havonkint körülbelül 2000 koronát kap a szövetezete, holott ennek nem létezésékor évente 1000 koronát is alig volt képes árulni a «tejházalékból» a lakosság. A tejszövetkezet kedvező befolyással a község sertésenyésztesére már is tapasztalható, s hogy a szarvasmarhatenyésztesre is előnyös kihatással lesz, az kétségen fölül áll. Flóris Rudolf.

A főváros új vásárrendtartási szabályzata jogi szempontból. A főváros szarvasmarha és sertésvásárjainak valamint a közbiztonság üzemeltetése tárgyában készített szabályrendelet, a rendtartást módosított új formájában folyó hó 17-én került a főváros jogi bizottságában tárgyalás alá. De szabályrendelet tárgyalását a jogi bizottság tizenhéttaggal elhalasztotta. Ezúttal csak azokra a hibákra mutatott rá, a melyek ellen mi ép ügy, mint az OMGÉ is állást foglalt s a melyek a tervezet jogi szempontból oly tálakmánynak minősítik a mely semmiképen sem fogadható el.

Visszaélések az angol haderő húsellátása körül. Az angol hadügyminiszter e hó elején az alsóházban örömmel mondta el, hogy a kormány a hadsereg húsellátási szerződését egy új szállítóknak adta ki, a ki a hús fontját egy és fél d. (pence) olcsóbban szállítja, ezen a réven pedig évente 6—700.000 font sterling megtakaríttatik. Február 7-én azonban már megállapította

az alsóház, hogy ez az új szállító, valami Bergl nevű úr bírólagon megbüntettetett, mert silányabb és értéktelebb argentinai húst szállított ausztráliai gyanánt, s hogy nyomban szerződését kerek 100.000 font sterling készpénzért egy szindikátusnak adta el, a mely Wernher, Beit és társa cég és Rhodes úrból állott össze és hogy ez a szindikátus az üzlet perfektálására egy társaságot az «Imperial Storage (Limited)» alkotott. Úgy látszik itt is ép úgy, mint a lószállításnál roppant összeget «szereznek» a közbenjárók és közvetítők. A társaság, a mely azelőtt, még Bergl előtt a szerződést bírta, 100 perczent osztalékot fizetett.

A húsertés összeírása. Darányi földmívelési miniszter utasította az állami állatorvosokat, hogy a tavaszi haszonállatok vizsgálata során, községenként írják össze a húsertéseket. Ez az intézkedés összefüggésben van a sertéskivitel érdekében megindítandó nagyobb akcióval.

Állatkereskedelem.

Budapest, 1902 febr. 13.

Januári irányzat és februári prognosticon.

Szarvasmarhák. A bécsi és budapesti hús-piacz lanyha menete, különösen pedig az igen gyenge fogyasztás miatt a mézárások hűskészlete fölhalmozódott s így a vágómarhák utáni kereslet lanyha maradt.

Egyes vásároknál már egy kissé nagyobb fölajtás mellett is egészen stagnált az üzletmenet. A szerbini nagyobb fölhozatalok a magyar másodrendű vágómarha keresletét — s így természetesen — árait is befolyásolták. Ilyen gyenge irányzat mellett februárra élénkebb üzletmenetet vártak, azonban az abnormális időjárás tönkretett minden reménységet. A várta hideg nem köszöntött be és a nedves idő mellett a mézárások nem vesznek csak épen annyira vágómarhát, a melynek húsát gyorsan kimeríthetik, mert a hús ilyen időben nem konzerválható. Ilyen viszonyok mellett egyes vásárokon százával maradnak vissza eladatlanul a vágómarhák. Ha az időjárás nem változik meg, úgy a mai árak nem fogják tarthatni magukat. Ha az idő ellenben hidegre fordulna, úgy az üzletmenet azonnal élénkülne és az árak is javulnának. Pedig a rossz takarmánytermés miatt az uradalmi hizlalókban a vágómarha megesőkkent s csak gyári hizlalókból kontingentálódik a vásárok elsőrendű anyaga. Másodrendű anyag azonban van elég és épen az a baj, hogy a rossz konzumviszonyok miatt ezek fogyasztása is csekély és a konzervgyárak is tartózkodók a vásárolásnál. Semmi ok sincs tehát, hogy az irányzatot valami új szemekkel nézzük.

Juhok. A fogyasztás juhásban is csekély s így az árak nem igen javulhatnak. A fölajtás pedig nem mondható gyengének, sőt több hizott juh kerül piacra, mint tavaly. Párisi árak is visszamentek s így a bécsi s budapesti vásárok is lanyhultak. Ha februárban a csehországi juhászfogyasztás emelkedne és a fölajtások csökkennének (a mire most már a nyirási saisonhoz közeledve, remény lehet), úgy jobb árakra lehetne kilátás.

Sertések. A gyenge időjárás a németországi exportot nagyon megrontotta s így a vámokon maradt a fölösleg. A nagyobb fölajtások miatt egyes vásárokon tulkinálat állott be s az árak visszaestek. Ha az időjárás ilyen enyhe és esős marad, akkor igen rossz kilátások lesznek a februári üzletmenetre. Szalámigyárak üzemüket redukálták s azért a nehéz hizottak értékesítése elég nehéz lesz. A könnyebb hizottak és a

húsos konzumsertések iránt élénkebb az érdeklődés, de mivel a vásárcsarnokokba nagy mennyiségű öltösertés érkezik sőt Szerbia is erősen dolgozik hűsküldeményeivel, így az öltösertések vásárlása iránt a hentesek tartózkodók. Kár, hogy zsíros sertésekben bővelkedik a piac és húsos süldőkben kevesebb a fölösleg. A német piacok pedig jobban vásárolnak a húsos sertéseket, mert zsírban azok is fulladoznak.

Szarvasmarhák: A vágómarhafölajtás mintegy 50 drbbal nagyobb volt a múlt hetieél, az árak általában változatlanok voltak, kivéve a silányabb minőségűeket, melyek 2 koronával is esőkentek. A vásárban több idegen vevő is részt vett, konzervgyártási célokra nem vásároltak.

A helyzet képe.

A vesztegvágómarhavásáron a fölajtás 294 drb volt, lanyha vásárirányzat mellett az árak 2 koronával esőkentek, kevés maradt eladatlannal. **Borjувásár** élénk volt.

Juhvásáron lanyha irányzat mellett az árak kevéssel esőkentek. **Úgy a hizott mint a sovány-sertésüzlet** élénk, hizott-sertésárak emelkedtek, sovány-sertésárak változatlanok.

Bécs-szt-marxi marhavásáron a fölajtás mintegy 500 drbbal nagyobb volt, jobb minőségűeknél a múlt heti árak változatlanok, silányabb minőségűeknél az árak esőkentek.

Bécs-szt-marxi sertésvásáron a fölajtás kevéssel volt nagyobb a múlt hetinél, az árak úgy a hizott, mint a soványsertéseknél emelkedtek, 3—4 koronával is métermázsánként.

Az «Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok» eredeti tudósításai.

Budapesti vágómarhavásár. 1902 február 22. *Fölhajtatott:* hizott s legelőmarha 2188 drb, csontoznivaló marha 159 drb, összesen 2347 drb. Ebből: 50kr 1632 drb, bíka 121 drb, tehén 539 drb, bivaly 58 drb, növendékmárha — drb.

Árak: (100 kilogrammonként koronaértékben)

	1902 febr. 20.	I. rendű	II. rendű	III. rendű
Magyar hizott ökör	60—68	48—54	42—47	
Tarka hizott ökör	60—68	48—54	42—47	
Tehén	52—56	46—50	38—44	
Szerbini ökör	—	—	—	—
Bíka	50—60	48—56	40—46	
Növendékmárha	—	—	—	—
Bivaly	38—42	32—36	—	

Irányzat: A vásár hangulata lanyha, az árak a múlt hetiekhez képest változatlanok, kivéve a jobb minőségű ökröket, melyek 2 koronával emelkedtek.

Budapesti gazdasági és tenyészmarhavásár. 1902 febr. 20. *Fölhajtatott:* I. rendű magyar járm. ökör 10 drb, II. r. magyar járm. ökör 20 drb, III. r. járm. ökör — drb, tarka növendékmárha — drb, hizlalnivaló tinó — drb, bonyhádi tehén 54 drb, tarka fejstehén 120 drb, jármos bivaly 1 drb, tenyészbíka — drb, összesen 205 drb. **Árak** darabonként korona értékben jármos ökör — korona, bonyhádi tehén 220—320 kor, tarka fejstehén 130—200 k. **Irányzat:** A vásár hangulata lanyha, a fejstehének ára 5—10 koronával esőkent.

Budapesti szarvasmarhavásár. 1902 febr. 20. *Fölhajtatott:* borjú 294 drb, bárány 2119 drb. **Árak:** Borjú, I. oszt. kgkint 78—80 fill., II. oszt. 60—76 fill., bárány páronként 8—14 kor. **Irányzat:** A vásár hangulata élénk.

Budapesti juhvásár. 1902 febr. 17. *Fölhajtatott:* 587 drb. **Árak:** q-kint kor. értékben. Elsőrendű hizott ürű 42—48, közepmin. hizott ürű 40—41, legelőn javított ürű —, legelőn javított anya —, szerbini rackajuh —, kecske —, bárány —. **Irányzat:** A vásár hangulata lanyha, az árak egy fillérel esőkentek kilogrammonként.

Budapesti lóvásár. 1902 febr. 20. *Fölhajtatott:* 743 drb. Ebből jobb min. hátasló 10 drb, jukker — drb, nintós — drb, igás 50 drb, fuvaros 15 150 drb, parasztló 500 drb, alárendelt minőségű 33 drb. *Eladott:* 876 drb. **Árak** drbonként kor.: háta 300—360, jukker —, nintós —, igás 200—290, fuvaros 15 100—180, parasztló 50—120. **Irányzat:** A vásár hangulata élénk.

Budapesti lerendezési sertés-konzumvásár.

Nap	Érkezett waggon	Érk. darab	I-X. k. elszállított	Eladatlannal maradt
febr. 14-15 febr. 20-ig	99	8559	8828	103

Nap	Napi árak fillérekben					Málna	Húsovaj
	Or. neh. 400-400	Páronk. 300-350	Páronk. 350-280	Páronk. 120-180	Páronk. 180-110		
febr. 14-én	88—92	94—106	94—100	90—98	—	78—83	
febr. 20-án	98—102	102—110	104—110	104—110	—	78—80	

80 kg grammal nehezebb sertésüzlet páronként 45 kg. 300 g nehézsértésűnek alku szerint 40—60 kg. levonás s a fennmaradó súlyból 4% 80 kilogrammál könnyebb sertéseknél csak 4% engedtetik a vevő javára.
Irányzat: Vásár élénk, a csekély fölajtás következtében az árak rohamosan emelkedtek.

A kőbányai sertéspiacz heti forgalma. 1902 febr. 18-15 febr. 19-ig. *Sertésállomány* volt 1902 febr. 12-én 24709 drb. Ehhez érkezett: magyar 2753 drb, szerb 2026 drb, összes állomány 29488 drb. *Eladott:* 3101 drb. *Maradt* állomány 1902 febr. 19-én 26387 drb.

Hizott sertésárak:

(Megállapodás szerinti elősúly és 4% levonással.)

Magyar öreg nehéz, párja 490 kg-on fölül 98 fill.-től 100 fill.-ig	Magyar fiatal nehéz párja 300 kg-on fölül 102 fill.-től 106 fill.-ig	Magyar közép	Magyar könnyű	Szerb. nehéz párja	Szerb. közép	Szerb. könnyű
800—40 kg-ig	—	250	290	250	250	240
100	104	96	96	96	94	84

Irányzat: Élénk.

Sovány sertésárak: (Az árak 4% levonással elősúlyban értendőek.)
Öreg 2 éven fölül 86 f.-től 82 f.-ig, öreg 2 éves 80 f.-től 84 f.-ig, veszen átment 2 éven alul sildő 86 f.-től 90 f.-ig, veszen át nem ment 2 éven alul sildő 60 f.-től 68 f.-ig. — **Irányzat:** Élénk.

A fent jelzett sertésmennyiségből németországi vevők által határszéli vágóhidak utján élő állapotban 361 darab és Kőbányáról állott állapotban 490 darab lett Németországba elszállítva.

1902 jan. 1-től febr. 19-ig Kőbányáról Németországba ötöten 5493 darab, határszéli vágóhidakra élőállapotban 4515 darab elszállított.

A győri kiviteli sertéspiacz forgalma. Állomány 1902. febr. 13. 24781 drb. Ehhez érkezett 1344 drb, összesen 26075 drb. *Eladott:* 1268 drb. *Maradt* állomány 1902 febr. 20. 24807 drb. **Árak:** 98—102 fill. **Irányzat:** Kissé élénkebb.

Bécsi szarvasmarhavásár. 1902 febr. 20. *Fölhajtatott:* 4268 darab borjú, 2127 darab sertés, 267 drb juh, 1826 drb bárány. **Árak** k.-kint fill.: borjú I. o. 96—106 (108—120), borjú II. o. 70—88, hizott sertés 88—100, sildő sertés 88—100, hus-sertés 96—108, juh 48—78, bárány páronk. 12—30 kor. **Irányzat:** Nagyobb fölajtás következtében borjувásár lanyha, 4—6 fillér ársúlyedés. Sertésvásár élénk 2 fillér árcemelkedéssel.

Bécsi juhvásár. 1902 febr. 20. *Fölhajtatott:* 1966 darab. **Árak** kgkint fill.-ben: angol husos ürű —, I. rendű hizott ürű 45—49, közepmin. hizott ürű 33—44, kecske —, bárány —. **Irányzat:** Változatlan.

Bécsi sertésvásár. 1902 febr. 18. *Fölhajtatott:* hussertés 3754 drb, zsírsertés 5669 drb, összesen 9423 drb. Ebből: magyarországi 5685 drb, galicizai 3694 drb, egyéb 34 darab. **Árak** kggrammonként elősúlyban fillérekben: elsőrendű nehéz magyar 94—96 (kiv. 97), elsőrendű közép magy. 86—92, könnyű magyar 78—84, öreg nehéz magyar 88—92, szerémségi (horvát) —, szedett sertés 78—84, galicizai sildők 76—92, galicizai öreg —, hussertések 76—92. **Irányzat:** Élénk.

Bécsi szarvasmarhavásár. 1902 febr. 17. *Fölhajtatott:* hizott s legelőmarha 3074 drb, csontozni való marha 871 drb, összesen 4545 drb. Ebből 6kr 3239 drb, bíka 692 drb, tehén 573 drb, bivaly 51 drb.

Árak: (100 kilogrammonként elősúlyban koronaértékben fogyasztási adó nélkül)

	1902 febr. 17.	I. rendű	II. rendű	III. rendű
Magyar hizott ökör	60—72	57—65	49—56	
Galicizai hizott ökör	68—72	59—67	52—67	
Tarka hizott ökör	75—81	66—74	56—65	
Bíka	38—60	—	—	
Hizott tehén	38—60	—	—	
Legelőmarha	—	—	—	—
Csontoznivaló marha	—	—	—	—
Bivaly	32—42	—	—	
Konzerváru (selejt.)	—	—	—	—

Irányzat: Lanyha, változatlan árrakkal.

Nyerstermények.

Húskereskedelem: A vásárcsarnoki értesítő jelentése szerint, nagykereskedelemben a húsneműek közül a hét folyamán átváltozás volt konstálható a birkánál és a sertésnél, melynek ára a csekély készlet folytán emelkedett. Egyéb húsneműek ára változatlan maradt.

Vajpiacz.

Az «Alfa Separator» részvénytársaság jelentése. Budapest, 1902 febr. 15. Teavaj centrifugál 2-20—2-50, vaj, köpül 1-40—1-80 korona kg.-kint. Tehénturó I-a 0-24—0-28, tehénturó II-a 0-16—0-24 fill. kg.-kint. — **Irányzat:** Nagyon élénk, a turóüzlet is szilárd.

Bécs, febr. 12. Legőnőbb tea-vaj 2-30—2-60, finom tea-vaj 2-10—2-30 parasztvaj 1-80—2-—, tehénturó 0-30—0-38 kor. **Irányzat:** Szilárd.

Berlin, febr. 15. I. oszt. vaj 110—112, II. o. vaj 108—110, márká 50 kg.-kint. (1 márká = 120 fill.) **Irányzat:** Szilárd, finom vajon nagy kereslet.

Hamburg, febr. 15. I. o. vaj 112-50 — II. o. vaj 109-50 márká 50 kg.-kint (1 márká = 120 fill.) **Irányzat:** Szilárd nagyobb angol megrendelések következtében.

London febr. 13. I. o. vaj 106—114 II. o. vaj 92—102 s pr cent. 50 kg.-kint (1 s = 120 fillér.) **Irányzat:** Szilárd, de a vevők csak a legszükségesebb mennyiségeket vásárolják.

Szerkesztői üzenetek.

K. M. úrnak Új-Verbász. A tehénestet kezeléssel megbízott gépkezelőt a sertések ápolására — külön egyezség hiányában — nem lehet kényszeríteni. A sertésstenyésztés és hizlalás semmiképp sem tehénesteti munka.

R. B. úrnak Anyás. Az érdekes dolgozatot köszönjük és mielőbb közölni fogjuk.

BECK ÉS GERGELY

BUDAPEST, V., Váci-út 12.

RUSTON-GŐZCSÉPLŐK

BENZINMOTOROK

GAZDASÁGI GÉPEK ÉS ESZKÖZÖK

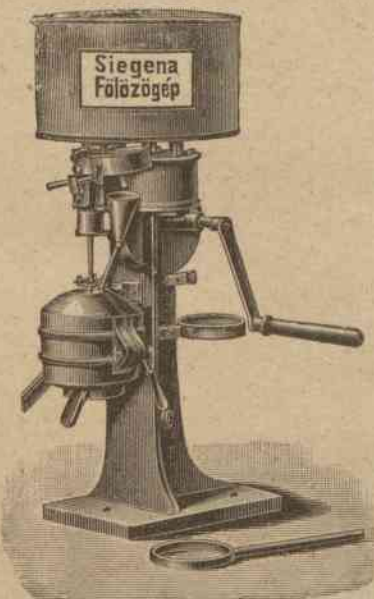
GŐZGÉPEK

GŐZEKÉK

*Hol szerezzük be tejgazdaságunk
részére szükségletünket? =====*

Fehér Miklós gépgyár részv.-társ.

Budapest, V., Külső váci-út 80. sz.

Kitünő és legegyszerűbb tejfölözőgépek,
vajköpülők, vajgyurók, tejhütők,
kannák, bödönök, összes tejgazda-
sági cikkek és teljes berendezések.

Fenti gyár minden szakkérdésre fel-
világosítással, költségvetésekkel és
tervekkel készségesen szolgál. =====

A magyar királyi állam-
vasutak gépgyára gazda-
sági gépeinek eladása.

**Használt és
≡ javított ≡**

lokomobilok és gőzcséplőgépek.

Csereüzletek.

**Mindennemű gazda-
sági gépek. =====**

12830. sz. II—2-a.

Gulya-árverés.

A mezőhegyesi m. kir. állami ménesbirtokon a következő részint számfeletti, részint kisorolt, tenyésztésre alkalmas magyar fajta gulyabeli szarvasmarha, f. évi márczius 14-én délelőtt 9 órakor nyilvános szóbeli árverés útján készpénzfizetés mellett eladatik, u. m.

**2 darab öreg tenyészbika,
17 darab 3 éves tenyészbika,
17 darab öreg tehén,
23 darab 3 éves üsző,**

Venni szándékozók a Szeged, Arad, Kétegyháza és Szarvas felől közlekedő vonatokkal az árverés színhelyére érkehetnek.

Budapest, 1902 február 12-én.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

MAGYAR ÉLELMISZERSZÁLLÍTÓ
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Budapest, VII., Kerepesi-út 20.

SERTÉSBIZOMÁNYI ÜZLET.

Sürgönyözim: Consum, Budapest. * Telefon 25—02.

Sovány és hizott sertések vételét és eladását legelőnősebb feltételek mellett közvetíti. Elvállalja **kőbányai szállásain** a sovány sertések kihizlalását és gondozását.

Közelebbi értesítéseket a társaság igazgatósága ad.

Szeged közvetlen közelében gr. Szápáry-Gyula urad. területén fehérparti gazdaságomban 7 db igen szép 14—24 hónapos

tiszta berni jellegű

tenyészbika eladó.

Lichtenegger Gyula Szeged, Kárász-utca 16.

Megkeresésre az állatok megtekintésére kocsin rendelkezésre bocsájtatik.

Első Magyar Sertéshizlaló

Alapított 1869. Részvény-Társaság Alapított 1869

BUDAPEST-KŐBÁNYÁN.

Ajánlja a t. gazdaközönségnek és sertéshizlalóknak a «Hizlaló»-állomás mindkét oldalán fekvő, mintegy **35.000 darab** sertés befogadására alkalmas, czélyszerűen berendezett szállástelepeit, melyek **csatornázva, kitűnő vízzel bíró ártézi-kúttal, vízvezetékkel, szükséges eleségnak-tárakkal, két gőzmalommal és szállóval** vannak ellátva.

Foglalkozik: szállások béreadásával, szemes és darált **eleség** beszerzésével, bizományi bevásárlás és eladással, **folyószámlára** fizetéseket teljesít. A sertések kényelmes elhelyezése mellett **ügyfeleinek** igen mérsékelt áron a legmesszebb menő előnyöket nyújtja és a legszolidább kiszolgálásról gondoskodik. Utánnymot nem díjaztatik.

1—40

KURCZ L. és Társa

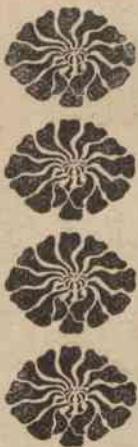
BUDAPEST,

VIII. ker. Szentkirályi-utca 13.

készíti a legjobb

CLICHÉT

mindennemű nyomtatványhoz.

Szabadalmazott
tejszállító kannák
tölgyfából.

A legolcsóbb, legtartósabb és legkényelmesebb szállításra és tejgazdasági üzemhez

Marth és Társa
tejkanna-gyár

Alsó - Lieszkó pr Bellus (Trencsénmegye).

Szuperfoszfátot, kénsavas-kálit, kénsavas-ammont,

Kovasavas-kálit (dohánytrágyázásra),

Chilisalétromot, Kainitot,

40%-os kálitrágyasót

és egyéb műtrágyaféléket elismert kitűnő minőségben legolcsóbban szállít a

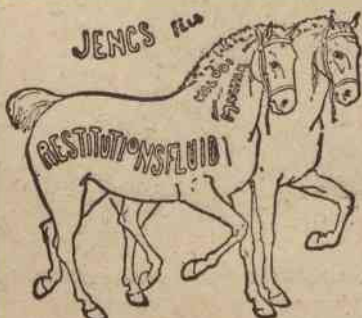
„HUNGÁRIA”

műtrágya, kénsav és vegyi ipar részv.-társ.

Budapest, V. ker., Fürdő-utca 8. sz.

Jencs-féle Magyar Restitutions-Fluid
lovak és szarvasmarháknak.

Gazdaságban nélkülözhetetlen.

Az állatok izomerejét fokozza, kitaritóvá, erőssé teszi; megátalja a lábak merev bémulását, az intágulást s az úgynevezett pókosodást.

Ara 2 korona. Postán 2.60 kor. beküldése után bérmentve küldi

JENCS VILMOS gyógyszerész.

Bpest, II., Széna-tér 5. sz.

Főraktár: Dr. Egger Nándor gyógyszer-tára. Bpest, VI., Váci-körút 17.

1901-dik évi forgalom 26,000 zsák.

Felhívjuk

a t. cz. gazdaközönség figyelmét a **budapesti gyapju-aukeziókra**, melyek ez év folyamán több sorozatban, nevezetesen **julius és szeptember hónapokban** tartatnak meg.

Az aukeziókra fölküldött és «Gyapju-árverési vállalat Budapest, Dunaparti telerpályaudvar» címzett gyapjuküldemények a M. Á. V. összes vonalain tetemes **díjkedvezményben**, valamint **ingyen raktározásban** részesülnek.

Bejelentéseket elfogad és mindennemű fölvilágosítással szolgál

Gyapjuárverezési vállalat.

HELLER M. és TÁRSA

Budapest, V. ker., Erzsébet-tér 13. szám.

Kis hirdetések ára:

Minden sor 4 fillér, kövér betűkkel minden sor 8 fillér beiktatásonként. A kis hirdetések díja előre fizetendő.

KIS HIRDETÉSEK**Hirdetésekről**

csak akkor adunk felvilágosítást, ha kérdéstevő a szükségessé postabélyegget vagy válaszlevelezőlapot beküldi.

A kis hirdetés legelőszörüben postautalványon rendelhető meg, melyre a szöveg felírható. **Kis hirdetéseket csupán mezőgazdák és tenyésztőktől, továbbá állást keresők és adóktól veszünk fel.**

Feltűnő betűkkel közlendő kis hirdetések díja, 12 □-centiméter területig, beiktatásonként 1 korona, minden további 4 □-centiméter 5 fillér.

12 □ ctm.

Most jelent meg a
**Tejgazdasági
Zsebnaptár**
az 1902. évre.

III. évfolyam

Szerkesztő és kiadja

Jeszenszky Pál
«OMGE» titkár.

Tejgazdasággal foglalkozóknak nélkülözhetetlen. Megrendelhető az «Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok» kiadóhivatalában. Budapest, Köztelek, Üllői-út 25.

Ára (bérmentve és ajánlott küldéssel) **3 kor. 70 fillér.**

Állást keresők.**Tejgazdasági iskolát**

végzett 23 éves fiatalember, ki a borjúnevelést és a takarmányozást szakszerűen érti, vajmesteri, esetleg tehenészgazdasági állást keres. Cím a kiadóban.

Tejkezelői

vagy kisebb gazdaság kezelését is elvállalja. Földmives és tejgazdasági iskolát végzett, 21 éves, 2 évi gyakorlattal, azonnali belépésre is. Szeesdy Vincze, Vaszar, Veszprém.

Eladás.**Öt darab**

szép, fiatal simmenthali friss borjas és borjazóban járó üsző és tehén, elköltözés végett eladó. — Posta Nemesi-Magasi, Vasvárm. F. S. Kivánatra kocsis Vönöckre küldetik

Eladó lov k.

Ráczegresi ménesben tenyésztés fölhagyása végett, még 16 drb angol félvérkanca eladó. Lovak használatban vannak. Fölvilágosítást nyújt **Konold Frigyes** számtartó, Ráczegres posta **Simontornya**.

Telivér Yorkshire

hasas, 2 éves, nagy kocsák márcziusban ellenek, eladók **Maár Zoltán** alattányi gazdaságában kgrmonként 1 koronáért.

Vétel.**Turót**

vesz állandóan minden mennyiségben

Smyra A. Bécs,

XVII., Hauptstrasse 45.

Nagyméltóságú
örgróf Pallavicini Sándor
úr

Mindszent-Algyői
hitb. uradalma

Magyar-Alföldi
gulyatenyészetéből

17 drb 3 éves
tenyészbika

van eladásra felállítva.

A bikák megtekinthetők az uradalom «Mindszent-i gazdaságában. Mindszent vasútállomástól 5 percz távolságban, hová megkeresésre kocsit küldetik.

Áruk 400—700 koronáig.

Csongrad-Sándorfalva,
1902 február hó.

Urad. főintézőség.

Országszerte elismert erős csontú, gyorsfejlődésű és edzett elsőrendű

Magyar
bikák

kiválóan tiszta, csiraképes és olcsó oberndorfi

Ré pamag

50 kilón felül minden mennyiségben kaphatók

gr. Teleki Arvéd

drassói uradalmában u. p. Koczsa.

Alfa-Separator Részv.-Társaság

Az 1900. évi párisi

világkiállításon

nyert kitüntetés:

Alfa-Separatorok

Grand Prix!

Iroda és raktár:

Budapest, V., Báthory-utca 4. sz.

Gyártelep:

Budapest, VI., Petneházy-utca 6-8.

Tejgazdasági gépgyár

szállít

mindennemű tejgazdasági eszközöket és gépeket a legjobb kivitelben, a legmodernebb irányban!

Berendez

Tejtelepeket, Tejszövetkezeteket, Mintatehenészeteket.

Árjegyzéket és költségvetéseket díjmentesen küldünk.

